

allierede, var rigtignok mere værd at lægge Mærke til, Modsætninger som dem, der kom frem, da det ærede Medlem Hr. Blang og det ærede Medlem Hr. Stengaard-Kirkegaard talte lige efter hinanden ud fra stik modsatte Synspunkter; hvor det ærede Medlem Hr. Blang uden videre vilde have ekskluderet et bekendt, for Tiden meget omtalt, Præstemedlem af Folkekirken. Jeg maaler ogsaa Udviklingen — og sætter Ordet i Gaaseøjne — gennem de 60 Aar fra 1861 til nu ved dette, at det overhovedet kan ske, at et Medlem af Venstre, af Geert Winthers, Sofus Høgsbros Venstre, kan staa op i Aaret 1922 og forlange Torkild Skat Rørdam smidt ud af Folkekirken. Det indgyder ikke mig nogen optimistisk Tro paa, hvordan Udviklingen i de kommende Aar vil blive.

Den højtærede Kirkeminister talte om min og andres Spøgelsefrygt for Kirkeforfatningen. Det ærede Medlem Hr. J. Jacobsen har for saa vidt allerede svaret derpaa, og den højtærede Kirkeminister erkender jo selv, at vi har en Kirkeforfatning. Det var de Ord, hvormed han begyndte i Aaret 1900, da han — og det har han gjort mange Gange senere — hævdede den Opfattelse af Grundlovens bekendte Paragraf om, at Folkekirkens Forfatning ordnes ved Lov, at der staa, at den ordnes ved Lov, det kan ikke ske ved kongelig Anordning eller paa anden Maade, men kun ved Lov, men Folkekirken har en Forfatning. Det havde den under Enevælden, men denne Forfatning blev bragt i Uorden — det er stadig den højtærede Kirkeministers Synspunkt — ved Grundloven, der indførte Religionsfrihed, og nu gælder det om at faa denne Forfatning i Orden. Vi har en Forfatning. Vi havde ønsket, det var blevet den Forfatning og den forfatningspolitiske Udvikling, som Grundtvig og hans Venner ønskede, og som jeg nu har skildret tilstrækkeligt; jeg behøver ikke at gentage det. Nu er vi ved at komme ind i en anden forfatningspolitisk Udvikling, den J. C. Christensenske. Der er en Forfatning, og jeg har fra første Færd peget derpaa og sagt, at navnlig naar vi faar Menighedsraad, saa er vi ved at organisere Folkekirken. Saasart vi har en organiseret Folkekirke, er Grunden lagt for en Kirkeforfatning. Saa faar den maaske ikke den hierarkiske Form, som Mynster og Martensen havde tænkt sig. Den kan blive langt mere demokratisk, det er en Ting for sig; men det er en Kirkeforfatning.

Det fremgaar alene af den Ting, hvad jeg tit og ofte har hævdet, at har vi først

lovordnede Menighedsraad — og nu faar vi dem i fuldt Maal, tvunget for hvert Sogn —, kan ingen menneskelig Magt og heller ingen kirkelig Magt forhindre disse Menighedsraad i at organisere sig. Vi har allerede Foreninger af Menighedsraadsmedlemmer; men den Dag selve Menighedsraadene vil det, hvem kan saa forhindre dem i at danne samvirkende Menighedsraad? Jeg sagde det for 20 Aar siden, og jeg gentager det her; det er ikke en Opfordring til at gøre det, men jeg konstaterer det blot som en Kendsgerning. Hvem kan forhindre dem i at danne samvirkende Menighedsraad, maaske provstivis, stiftsvis, landsdelsvis eller for hele Landet? Det kan ingen forhindre dem i, lige saa lidt som man kan forhindre Sogneraadene i at danne samvirkende Sogneraadforeninger og Købstæderne i at danne samvirkende Købstadsforeninger. Og ingen kan forhindre, at der sættes en Bestyrelse i Spidsen for saadanne for hele Landet samvirkende Menighedsraad. Men en saadan Bestyrelse for de samvirkende Menighedsraad i Danmark er den repræsentative Overbygning. Det er ikke Martensens og Mynsters Ideal for en Kirkeforfatning, den skulde have set kunstigere ud, den skulde have været mere pavelig. Man kan sige, det er en bred, jævn, dansk Form for en Kirkeforfatning, man kan kalde det, hvad man vil; men at det er en Kirkeforfatning, er da ganske klart.

Det er altsaa slet ingen Spøgelsefrygt, der fremkalder Talen om Folkekirkens Forfatning; for Folkekirkens Forfatning er noget, vi har, og det, der sker nu, er, at den højtærede Kirkeminister udbygger, afrunder og afslutter, i alt Fald foreløbig, sit Kirkeforfatningsværk, og det paa en saadan Maade, at jeg maa sige til mig selv, at naar disse Love er gennemført — og det vil ske i Løbet af 2—3—4 Maaneder, det bliver den højtærede Kirkeministers afsluttende politiske Arbejde —, er for mig og mine Meningsfæller Tiden kommet til at rejse det andet store Spørgsmaal, om Kirkens Adskillelse fra Staten.

Her har jeg til Slut et Par Bemærkninger at gøre til det ærede Medlem Hr. Povlsen. Det ærede Medlem vil endnu, om jeg saa maa sige, klamre sig til den bestaaende Folkekirke, som han ønskede maatte være den rummelige og taalsomme. Trods alt det, der gaar i modsat Retning, mod Tro, med Tro, vilde han alligevel klamre sig til denne Folkekirke, og det gør ham som Folkekirkemand og Folkekirkepreest kun Ære. Han sagde, at trods alt vilde en Frikirke blive daarligere, mindre